ולר"ש דלא בעי קידוש קומץ ולמאן דאמר לר"ש נמי בעי קידוש קומץ בשמאל אכשורי מכשר יד יד דרבא למה לי אי לקמיצה עצמה מדרב יהודה בריה דרבי חייא נפקא [א]דאמר ר"י בריה דרבי חייא מאי טעמא דרבי שמעון [דאמר קרא] [1]קודש קדשים היא כחטאת וכאשם בא לעובדה ביד עובדה בימין כחטאת בא לעובדה בכלי עובדה בשמאל כאשם לא נצרכא [אלא] לקומץ מנחת חוטא סד"א הואיל ואמר ר"ש [ג]שלא יהא קרבנו מהודר כי קמיץ לה בשמאל נמי תיתכשר קא משמע לן: **מתני'** [א]נשפך הדם על הרצפה ואספו פסול: **גמ'** תנו רבנן [2]ולקח הכהן המשיח [ד]מדם הפר מדם [ה]הנפש ולא מדם העור ולא מדם התמצית מדם הפר דם מהפר יקבלנו דאי סלקא דעתך מדם הפר כדכתיב מדם ואפילו מקצת דם [ו]והאמר רב (א) השוחט [א] צריך שיקבל את [ז]כל דמו של פר שנאמר [3]ואת כל דמו [ב] ישפוך אלא מדם הפר דם מהפר יקבלנו וקסבר [ח]גורעין ומוסיפין ודורשין גופא אמר רב יהודה אמר רב [ט]השוחט צריך שיקבל את כל דמו של פר שנאמר [3]ואת כל דם הפר ישפך והא בשיריים כתיב אם אינו ענין לשיריים דהא ליתיה לכוליה דם תניהו ענין (ב) בקבלה אמר רב יהודה אמר שמואל [י]השוחט צריך שיגביה סכין למעלה שנאמר [2]ולקח מדם הפר ולא מדם הפר ודבר אחר ודם סכין במאי מקנח ליה אמר אביי [כ][ה]בשפת מזרק כדכתיב [4]כפורי זהב אמר רב חסדא אמר רב ירמיה בר אבא [ל]השוחט צריך שיתן

ולרבי שמעון דלא בעי קידוש קומץ. כדאמר בהקומץ רבה (מנחות דף כו.) שלא בכלי שרת פסולה ורבי שמעון מכשיר: **ולמ"ד נמי ר"ש בעי קידוש קומץ.** דאיכא אמוראי דפליגי התם במילתיה דר"ש ואיכא למ"ד הכל מודים בקומץ שטעון קידוש וכי קאמר ר"ש [ג] כשרה בהקטרה קאמר אם נטלו מתוך כלי שרת לאחר שקידשו והקטירו בידו: **בשמאל אכשורי מכשר.** לקדש דלא עדיף קידוש הקומץ מקבלת הדם דמכשר לה רבי שמעון בשמאל: **אי לקמילה גופה.** שתהא בימין דלר"ש לא נפקא ליה [ט] מוקמץ הכהן דהא אמרו לעיל (יט.) דבעינן לרבי שמעון אצבע [ד] מדר' יהודה נפקא: **מאי טעמא דר' שמעון.** דמכשר הקטרת קומץ שלא בכלי אם העלן [ה] למזבח בידו אמר קרא במנחה קדש קדשים הוא (ג) להכי איתקש מנחה לחטאת ולאשם לומר לך בא לעובדה ביד עובדה בימין כחטאת שזריקת דמה בימין [ו] במתן אצבע ולא בכלי ובעיא ימין דכתיב בה אצבע וכהונה: **בא לעובדה בכלי עובדה בשמאל כאשם.** שזריקה [ז] בכלי (ד) והיא כשרה בשמאל לר"ש כדאמר לעיל זרק בשמאל פסול ור' שמעון מכשיר אלמא אי בעי ביד עביד אי בכלי עביד וממילא נפקא קמילה בימין דהא עבודת יד היא ולא עבודת כלי: **לקומץ דמנחת חוטא.** שתהא קמילתו בימין (ה): **דהואיל וא"ר שמעון.** בפ"ק דמנחות (דף ו.) בדין הוא שתהא מנחת חוטא טעונה שמן ולבונה שלא יהא חוטא נשכר ומפני מה לא הטעינה שלא יהא קרבנו מהודר סד"א קמילת שמאל תתכשר בה קמ"ל יד יד דרבא. כולה שמעתי' במנחות: **מתני' נשפך על הרצפה.** מצואר בהמה שלא נתקבל בכלי: **גמ'** מהפר יקבלנו. שאם נשפך מן הצואר על הרצפה ואספו פסול שהרי לא נתקבל מהפר [ח]. לאו ק"ד דהאי מ"ם דכתיבא במדם דרשינן ליה כדכתיב דמשמע מקצת הדם יקבל והאמר רב כו': **גורעין.** אות מתיבה זו ומוסיפין אותה על חבירתה ודורשים [ט] כר"ש בסדר יומא: **בשפיכה** [י] **שיריים כתיב.** ולא בקבלה: **דהא ליתיה לכוליה דם.** שכבר ניתן ממנו על הקרנות: **סכין למעלה.** שלא יפול דם הסכין על המזרק: **ודבר אחר.** סכין: **בשפת מזרק.** ולא לתוכו [יא]: **כפורי זהב.** קרי למזרקין בספר עזרא על שם קינוח כדאמר במסכת חולין (דף ח:) אי איכא גליתא דפריסא למכפריה א"נ ובעי לכפורי ידיה בכסות גברא גבי נירון קיסר (גיטין דף נו.): **צריך שיתן** ורידין

העוף נמי לא הוה [יב] בעי ימין במליקה אלא בבהמה דווקא וא"ת וכיון דר' שמעון פליג במליקה א"כ מתני' דפרק חטאת העוף (לקמן דף סה.) דמלק בשמאל כו' לא אתיא כרבי שמעון [יג] והא על כרחין כרבי שמעון אתיא מדקתני סיפא או בלילה אינו מטמא בגדים אבית הבליעה ומפרש טעמא [י] משום דכל שפסולו בקדש אינו מטמא בגדים אבית הבליעה ומפרש בגמרא דכיון דהך שחיטה מתרת את האיסור פי' שאם עלה לא ירד והיינו כרבי שמעון דלרבי יהודה נשחטה בלילה תרד דממעט לה מזאת היא העולה בפירקין [כ] וי"ל דההוא תנא סבר לה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא אי נמי אפי' רבי יהודה מודה בעופות דלא ירדו משום לילה דכיון [יד] דהוה פסולן בקודש דלא כתיב שלשה מיעוטי אלא בבהמה וא"ת דבריש מזבח מקדש (לקמן דף פג:) מפקי רבי עקיבא ורבי יוסי הגלילי מעולה וכבשים דמזבח מקדש את הראוי לו ומאן דדריש מכבשים פוסל הרבה בעוף יותר מבבהמה וי"ל דרבי יהודה סבר כמאן דדריש מעולה ולא מהכבשים [טו] או משאר דרשות דהתם ורבינו שמואל מיישב גירסת הספרים ומפרש והרי זריקה דלא כתיב אלא כהונה ותנן זרק בשמאל פסל ולא פליג רבי שמעון דמכיון [ל] דתנן כל הזבחים שקיבל בשמאל פסל כל שכן זריקה שהיא עיקר כפרה ולא פליג רבי שמעון כי אם על קבלה ואי הוה פליג אזריקה הוה ליה לאשמועינן כח דהיתירא למכשיר ר' שמעון בזריקה וכ"ש בקבלה ונ"ע אי מצי לפרש הכי לשון ותנן זרק בשמאל פסל והא [טז] דאמרי' בפרק כל הפסולין (לקמן דף לג.) קבל בימין ונתן בשמאל יחזור [יז] לימין והיינו משום הזריקה דבעי ימין דלאו משום הולכה [יח] מפני מה הא לא כתיב בה אצבע ואמאי פסל ותו דרבי שמעון הוה ליה לפלוגי ולהכשיר משום דעבודה שאפשר לבטלה הוא [יט] ושמא לכתחילה קאמר יחזור לימין שלא יעשה זריקה בשמאל אבל בדיעבד זרק בשמאל כשר א"נ משום הולכה נמי קאמר דלכתחילה יחזור לימין אבל בדיעבד כשר א"נ [כ] מיירי בחטאת דמודה ר' שמעון דבעי ימין בזריקה וא"ת וכיון דילפינן אצבע דחטאת בגזירה שוה מאצבע דמצורע דהויא בימין היכי ילפינן ימין בשאר קרבנות מחטאת בהיקישא דזאת התורה הא פלוגתא דאמוראי היא בריש איזהו מקומן (לקמן דף נ.) אי דבר הלמד מגזירה שוה חוזר ומלמד בהיקש או לא ונראה מתוך כך דלכל שכן דניחא הכא טפי דהכי פריך והרי זריקה דלא כתיב בה אצבע ולא פליג ר' שמעון ואע"ג דדרשי' ימין מהיקישא דחטאת הניחא למאן דאמר דבר הלמד בגזירה שוה חוזר ומלמד בהיקש אלא למאן דאמר אין חוזר ומלמד בהיקש אמאי לא פליג ר' שמעון והשתא הא דמשני [כא] בפ"ק דחולין (דף כב.) סבר לה כרבי שמעון דכהונה בעיא אצבע היינו כמאן דאמר חוזר ומלמד בהיקישא [כב] אבל רבי שמעון דמכשר בברייתא הכא שמאל בזריקה לא בעי למילף ימין בהיקישא דזאת התורה מחטאת דסבר דזריקה מהזאה לא ילפינן ואידך שינויא דמשני בפרק התודה (מנחות דף פג.) כדי נסבה הוי כמאן דאמר אין חוזר ומלמד בהיקישא ומיהו בפרק קמא דחולין (דף כב.) לית שינויא דכדי נסבה אבל בסוף דם חטאת (לקמן דף צח.) משני תרוייהו ומיהו אפשר דהכא מודו כולי עלמא דחוזר ומלמד בהיקישא כיון דמצורע חול [כג] דהוא מלמד ראשון ותירוץ זה אנו צריכין בסמוך [דדריש] (ט) בא לעובדה ביד עובדה בימין כחטאת והיינו היקש וחטאת גופיה מגזירה שוה דמצורע ילפינן לה ואם תאמר מאי פריך והרי זריקה דלא כתיב אצבע אלא כהונה ופסולה ולא פליג רבי שמעון [מת"ק] נמי הוה ליה למיפרך אמאי פסל שהרי בחטאת בעי אצבע בברייתא כדאמר באצבעו ולקח וגם אמרו דתנא קמא סבר מקרא נדרש לפניו אבל מכהונה לא יליף ואי פסול בזריקת שמאל בשאר קרבנות מהיקישא דזאת התורה א"כ מאי פריך מר' [כד] שמעון ונראה לי דמדרבנן לא הוה בעי למיפרך דהוה מצי למימר לטעמא דרבנן לאו משום דאצבע נדרש לפניו ובברייתא דתני באצבעו ולקח לדברי ר' שמעון נקטיה וטעמא דרבנן דפסלי שמאל בקבלה משום דכתיב ולקח הכהן מן הדם וסברי רבנן כהונה לא בעיא אצבע וכן משמע פרק דם חטאת (לקמן דף צח.) דפריך ימין מדרבה בר בר חנה נפקא ומשני ימין כדי נסבה ואיבעית אימא כר' שמעון דאמר כהונה בעיא אצבע מכלל דלרבנן כהונה לא בעיא אצבע ולכך הוצרך לשנויי כדי נסבה ולרבנן דכתיב בהו [כה] בזריקה בשאר קרבנות כהן משמע ימין ולא צריך למילף מאצבע דחטאת. כרו"ך:

גורעין ומוסיפין ודורשין. לא שייך למיפרך סכינא חריפא מפסקא קראי [כו] אלא כשמתפרש תיבה אחת כי ההיא דיש נוחלין (ב"ב דף קיא:) ואם תאמר תיפוק לי מדממעטינן דם סכין כל שכן שעל הרצפה ויש לומר דדילמא דם סכין גרע משום דנתקבלה בפסול אי נמי אי לאו טעמא דגורעין ומוסיפין ודורשין הוה אמינא דמדם הפר ולא מדם הפר ודבר אחר אתא למעוטי שעל הרצפה אבל דסכין שפיר דמי:

בשפת מזרק. [פירש"י] בחוץ ולא שיפול [לתוכו פי'] בתוך המזרק דאם כן הוה ליה דבר אחר [ואין להקשות] דגבי הזאה דפרה אמרינן גמר להזות מקנח ידיו בגופה של פרה בפרק קמא דמנחות (דף ז:) אבל הכא לא מקנח ליה לסכין בגופה של פרה לפי שאז היה הסכין מלא נימין ולא היה עוד נוח לשחוט ומיהו בההיא שמעתא גופה גבי פרה אמרינן בשלמא ידו מקנח לה בגופה של פרה אלא אצבעו במאי מקנח אמר אביי בשפת מזרק והשתא ידו נמי ליקנח בשפת

מסורת הש"ס

א) לעיל יט., וש"נ, ב) [סוטה טז. מנחות ו. י:], ג) לעיל טו. יומא מח. מכר מנחות ט: עי' ת"כ ויקרא נדבה פרש' ד ה"א, ועי"ע ירושי' יומא פ"ה ה"א, ד) עי' ת"כ ויקרא חובה פרש' ג ה"ז, ה) [יומא מח. ע"ש] ו) ע"ש לאימא והאמר רב יהודה המקבל וכו'], ז) [עי' תוס' לקמן לג: ד"ה למעוטי], ח) יומא מח. ב"ב קיא: [כסוכות מד:] ירושי' נדר פ"ה ה"א, סוטה פ"ה ה"א, הוריות פ"א ה"ג, ט) [לקמן לג: מנחות ז:], י) ויקרא ה יב, כ) לקמן סט., ל) לקמן כו:, מ) לעיל טו:, נ) ועי' לעיל יא. בתד"ה בא:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' והאמר רב יהודה אמר רב השוחט צריך: (ב) שם תניהו ענין לקבלה: (ג) רש"י ד"ה מאי טעמא וכו' קדשים היא כחטאת וכאשם להכי איתקש: (ד) ד"ה בא לעובדה וכו' בכלי הוא וכשרה וכו' אי בעי בכלי: (ה) ד"ה לקומץ וכו' בימין סד"א דהואיל כצ"ל והד"א:

◆

שינויי נוסחאות

א] כיומא (מח א) הגי' והאמר רב יהודה המקבל (הגר"ב וכ"ה בכ"י): ב] נ"ל ואת כל דם הפר ישפך, וכ"ה בסמוך (הגר"ב וכ"ה בכת"י): ג] נ"ל ר"ש שלא בכלי שרת כשרה (גליון): ד] אצבע ובהונה מדרבי יהודה ב"ר חייא (שיט"ה): ה] העלו (שם): ו] נ"ל ביד (שם): ז] שזריקתו (כ"י): ח] כאן הפ"ל ומה"ד דאי ס"ד (צ"ק וכ"ה בדפו"י): ט] ודורשים כך שמעתי בסדר (ישנ"ה): י] והא בשפיכה כצ"ל (שיט"ה): יא] לתוכו (שם): יב] הוה נמחק (שם): יג] כש"מ נוסף והיכי מצי למימר הכי: יד] נ"ל כיון (מהר"י ישנ"א): טו] נ"ל מכבשים (בה"ה): טז] והא דאמרינן נמחק, ונ"ל דבפרק כל הפסולין תנן קיבל כו' (שיטה וגליון). וכן נ"ע קאי אדלקמיה (שיט"ה וגליון), אבל בכ"י ובצ"ק פי' קאי אדלעיל, עי"ש בצ"ק ופירש. ועי"ע קרי"ת, שי"ק ותלמידי: יז] יחזור (כ"ה במשנה): יח] נ"ל הולכה מ"מ [קשה] הא לא כתיב (דיו וגליון): יט] כש"מ נוסף כי הוכי דהוה מכשיר לעיל בשלהי פ"ק הולכה בזר אי לאו משום דיליף מקיר: כ] בגליון נדפס נ"ל ראיה, ונ"ע לפרשו (הגר"א סדר שיטה ועוד): כא] דמשני בשלהי דם חטאת (לקמן צח א) סבר כנ"ל (שיטה): כב] בהיקשא ואידך שינויא בר כנ"ל (שיטה, וכ"ה בתוס' מנחות), ומה שכתבתם אין כאן מקומו אלא לקמן אחר תיבות מג"ש דמצורע ילפינן לה (צ"ק, הגר"א רבב"ה). ועיין בכ"ז למקיים הגירסא שלפנינו: כג] נ"ל חולין (שיטה): כד] נ"ל לר' (שיטה): כה] נ"ל כהן (יעב"ץ והגרי"י חבר), וכש"מ מתק תיבות ולרבנן, וגם מתחיל דכהן: כו] עי' ת"י מ"ש להגיה: כז] נלנ"ל בזריקה: כח] נראה דתיבות עושה ר"ש נמחק, ונ"ל כדאמרינן בסמוך בא לעובדה בכלי עובדה בשמאל כו': כט] מדגריס משמע דגם לעובדה בשמאל כאשם קאי על עבודת הקבלה, ועי' תוס' מנחות שרהו פי' זה (גליון):

◆

ליקוטים

דם מהפר יקבלנו. כלומר מדם שכתוב בפסוק קח המ"ם מכני ונשאר דם והוסף אותו על הפר שנמצא הפסוק דם מהפר. קסבר גורעין המ"ם ומוסיפין אותו על הפר ודורשין אותו דם מהפר כו'. ואם קבל דם הפר בכלי ונשפך מן הכלי ואספו כשר כי הכלי קדשו כבר. (רש"י יומא מח.). גורעין ומוסיפין ודורשין. כלומר דבר שמסורת בידינו הלכה למשה מסיני שהרין כך ושיש לו רמז מן התורה, אע"פ שאין מקום הרמז ההוא מסורת בידינו, אנו רשאין לגרוע תיבה זו ולהוסיף בשנייה כדי לדרוש את הפסוק על דרך הדין המסור בידינו כדי לעמוד על מקום הרמז מן התורה. וכי היכא אם איתא לכתוב קרא הכי. הא לא קשיא, דאנן לאו מיעקר קא אתינן למעקריה לקרא מפשטיה לגמרי, דהא קיימא לן אין מקרא יוצא מידי פשוטו אלא בבכור דפרשת יבמין בלחוד, הלכך אצטריך קרא דכתיב לפשטיה כו' [רשב"ם ב"ב קיא:].

עין משפט נר מצוה

עט א מיי' פ"א מהלכות פסולי המוקדשין הלכה כב:
ב מיי' שם הלכה כו:
פ ג ד ה ו מיי' פרק ד מהלכות מעה"ק הלכה ח:

◆

תורה אור השלם

1. לא תאפה חמץ חלקם נתתי אתה מאשי קדש קדשים הוא כחטאת וכאשם: ויקרא ו, י
2. ולקח הכהן המשיח מדם הפר והביא אתו אל אהל מועד: ויקרא ד, ה
3. ונתן הכהן מן הדם על קרנות מזבח קטרת הסמים לפני יהוה אשר באהל מועד ואת כל דם הפר ישפך אל יסוד מזבח העלה אשר פתח אהל מועד: ויקרא ד, ז
4. כפורי זהב שלשים כפורי כסף משנים ארבע מאות ועשרה כלים אחרים אלף: עזרא א, י

◆

מוסף רש"י

ולר"ש דלא בעי קידוש קומץ. דקתני שלא בכלי שרת פסולה ור"ש מכשיר ופליגי תרי אמוראי בגמרא ר' ינאי ור' נחמן בר יצחק, חד אמר טעמא דר"ש דלא בעי מתן כלי דכיון דקמץ מכלי שרת מעלהו ומקטירו אפילו במקידה של חרס, וחד אמר הכל מודים בקומץ שטעון קידוש והא דמכשר ר"ש שלא בכלי שרת בהקטרת המנחה קאמר, והיינו דקפריך ולר"ש דלא בעי קידוש קומץ כדמפרש ר' ינאי ולר' נחמן דאמר נמי ר"ש בעי קידוש קומץ בשמאל שמעינן ליה דמכשיר ר"ש לקידוש קומץ כדאמרינן לקמן בא לעובדה בכלי עובדה בשמאל כאשם (מנחות י.). בחטאת וכאשם. להכי איתקש מנחה לחטאת ולאשם שאינן שוין בהלכותיהן לומר לך (לעיל יא.). בא לעובדה. הקטרת קומץ שהיא במקום זריקה: ביד. שלא קידשה בכלי (מנחות כו.) שלא קידש קומץ בכלי אלא קמץ והולך והקטיר בידו (שם י.). עובדה בימין כחטאת. שהקומץ נמי כזריקת דם חטאת שהיא ביד באצבע ובימין, דכתיב בחטאת ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו ונתן וגו' ודרשינן באצבעו ונתן שלא תהא נתינה אלא בימין, דכל מקום שנאמר אצבע וכהונה אינו אלא ימין (לעיל יא. וכעי"ז מנחות כו.). בא לעובדה בכלי. שקידש קומץ בכלי: עובדה. לקידוש קומץ: בשמאל כאשם. לאשם מצורע דכתיב ביה שמאל אלמא מדאקשי לחטאת מהכא נפקא דכל עבודות מנחה הנעשות ביד ימין בעינן ויד יד למה לי (מנחות י.). שזריקתו בכלי ולא ביד, דאין לך טעון מתן אצבע אלא חטאת בלבד. דהכי אמרינן לר' שמעון זריקה כשרה בשמאל, דתנן זרק בשמאל פסול ור"ש מכשיר, משום דבשאר זריקת הקרבנות לא כתיב אצבע אלא כהונה ולר"ש כהונה בעיא אצבע (שם כו.). לקומץ מנחת חוטא. איצטריך יד יד (שם י.). שלא יהא קרבנו מהודר. שלא תהא המנחה נאה (שם ו.). מדם הנפש. דם קילוח שהנפש יוצאה בו (יומא מח.). כפורי זהב. גבי כלי שרת כתיב בספר עזרא וכן מזרקין ועל שם שמקנח בו אצבעו קרי להן כפורי, לשון ויכפר ידיה בגלימא דנירון קיסר (לקמן צג. וכעי"ז מנחות ז:).

◆

שיטה מקובצת

מדרב יהודה. הכי פשיטא אליבא דמ"ד (לקמן דף נ.) דבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד [בהיקש], ולעיל דקאמר ולא פליג ר"ש [ומקשן] אליבא דמ"ד אין חוזר ומלמד דהוכא לייפא אליבא דכולי עלמא (הר"ם): בי קמיץ לה בשמאל נמי תתכשר. אע"ג דמחטאת ילפינן לא דפריך טעמא דשלא יהא קרבנו מהודר בפרק קמא דמנחות (דף ו.) (תוס' שיטה): תוד"ה (בעי' הקודם) והרי זריקה וכו' הוי"ל לאשמעינן כח [illegible]

[illegible]